

ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาภูมิศาสตร์ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ตามหลักโยนิโสมนสิการของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนวัดบางปรong จังหวัดฉะเชิงเทรา

Study Achievement Geography by Organizing Activities Learning
According to Yonisomanasikara of Students in Grade 6
Wat Bang Prongschool Chachoengsao Province

พระวีรภัทร สุภาจาโร (สมานกล้า)¹ สมชัย ศรีนोक² พระมหาสมบุญ สุธมโม³

Phraweerapat Supajaro (Samankla), Somchai Srinok, Phramahasomboon Suthammo

บทคัดย่อ (Abstract)

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรong อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ใน รายวิชาภูมิศาสตร์ นักเรียนโรงเรียนวัดบางปรong ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับเกณฑ์ 70 3) เพื่อเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภูมิศาสตร์ ก่อนและหลังเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักโยนิโส ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรong อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้ 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ใน รายวิชาภูมิศาสตร์ นักเรียนโรงเรียนวัดบางปรong อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่า เกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ .50 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภูมิศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักโยนิโส ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรong อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ .05

คำสำคัญ (Keywords) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; การจัดกิจกรรมการเรียนรู้; โยนิโสมนสิการ.

Received: 2022-09-11 Revised: 2022-12-08 Accepted: 2022-12-16

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkomrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail:
Weeraput00@gmail.com

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkomrajavidyalaya University

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education,
Mahachulalongkomrajavidyalaya University

Abstract

The thesis entitled consisted of two objectives. The study aimed 1) to study the learning management according to the Yonisomanasikan principle. of students in grade 6, Wat Bang Prong School Mueang Chachoengsao District Chachoengsao Province 2) to compare the learning achievement in Geography Students at Wat Bang Prong School Grade 6 with criteria 70 3) to compare Achievement in Geography course before and after class by organizing learning activities using the Yoniso principle of students in grade 6, Wat Bang Prong School Mueang Chachoengsao District Chachoengsao Province. The results showed that the research 1. Learning achievement in Geography Students at Wat Bang Prong School Mueang Chachoengsao District Chachoengsao Province Grade 6, 70% higher than the criteria, statistically significant .05 2. Achievement in learning geography course after school is higher than before by organizing learning activities using the Yoniso principle of students in grade 6, Wat Bang Prong School Mueang Chachoengsao District Chachoengsao Province statistically significant .05

Keywords: Study Achievement; Activitie Learning; Yonisomanasikan.

บทนำ (Introduction)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มีหลักการสำคัญในการสร้างมาตรฐานการเรียนรู้ ที่ประชาชนทุกคนสามารถมีโอกาสดำเนินการศึกษได้อย่างเสมอภาคและมีคุณภาพหลักสูตรการศึกษาเน้นสำหรับการศึกษาทั้งในระบบ และนอกระบบสามารถเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในสังคมให้มีความพร้อมอันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องใน นโยบายการศึกษา ในการพัฒนาเยาวชนของชาติ ให้มีความพร้อมทั้งร่างกายอารมณ์ สติปัญญา สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงมีความสามารถในการสื่อสาร การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี การคิด และทักษะชีวิตหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่ง พัฒนาผู้เรียนให้เป็นสำคัญ มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการออกแบบการเรียนรู้ เพื่อการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เพราะฉะนั้นแนวทางการเรียนรู้ต้องส่งเสริมผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตนเอง ผู้สอนจึงต้องคัดสรร การออกแบบการเรียนรู้และการใช้สื่อการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานการเรียนรู้หรือตัวชี้วัดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนปัญหาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบัน คือ ผู้สอนส่วนใหญ่สอนแบบบรรยายเนื้อหาตามหนังสือ ขาดเทคนิคและวิธีการสอนแบบใหม่ๆ ทำให้เด็กนักเรียนไม่กล้าแสดงความ

คิดเห็นหรือฝึกแก้ปัญหาในห้องเรียน ทำให้ไม่มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพราะไม่สามารถเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่หลากหลาย และเนื้อหาสาระบางอย่างก็ไม่สามารถนำมาประยุกต์ในชีวิตประจำวัน ครูผู้สอนจึงต้องปรับเปลี่ยน รูปแบบ เทคนิค วิธีการเรียนการสอนใหม่ ให้ทันกับยุคสมัย และจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการพัฒนาทั้งความคิด ความถนัด ความสนใจของแต่ละคน ครูต้องสอนวิธีแสวงหาความรู้มากกว่าสอนตัวความรู้ สอนการคิดมากกว่าสอนให้ท่องจำ เน้นผู้เรียนมากกว่าเน้นเนื้อหาวิชา เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต อันเป็นทักษะสำคัญของบุคคลในยุคศตวรรษที่ 21

สาระภูมิศาสตร์ เป็นสาระหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสาระที่ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของโลก แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเป็นสาระที่มีพื้นฐานมาจากการสร้างองค์ความรู้ที่ต้องอาศัยความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างกัน เพื่อนำความรู้ดังกล่าวมาใช้อธิบายถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างธรรมชาติมนุษย์และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นธรรมชาติและเนื้อหาของสาระภูมิศาสตร์ถือได้ว่าเป็นสาระที่เกิดจากการสังเคราะห์ความรู้ที่มาจากความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างสิ่งแวดล้อมและมนุษย์นั่นเองในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนสาระภูมิศาสตร์ มีเนื้อหา สาระมาก และส่วนมากเน้นการท่องจำ ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย เนื้อหาในหนังสือเรียนมากเกินไป ขาดการจัดระบบความรู้ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของความรู้ที่ถูกต้องได้ นอกจากนั้นสาเหตุส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนใช้เทคนิคการสอนแบบบรรยาย เน้นการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นครูผู้สอนเป็นศูนย์กลาง และยึดเนื้อหาในหนังสือเรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมิได้ดึงเอาศักยภาพของนักเรียนออกมาใช้ซึ่งเป็นการปิดกั้น การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน และจากสาเหตุข้างต้นจึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนต่ำกว่ามาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดไว้ ส่วนครูผู้สอนก็ไม่ประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เนื่องมาจากวิธีสอนที่ครูผู้สอนเลือกสื่อไม่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนการสอนที่นักเรียนชอบ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนากระบวนการคิดสำหรับผู้เรียน ในการเรียน รายวิชาภูมิศาสตร์ โดยการจัดสื่อการสอน การออกแบบการเรียน เพื่อความเหมาะสม สำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรุง การสร้างองค์ประกอบให้การเรียนมี ระบบความคิด การที่จะพัฒนาคนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมเราควรเริ่มตั้งแต่สถาบันที่มีส่วนในการเสริมสร้างและปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็กได้แก่สภาพแวดล้อมทางสถาบันครอบครัวที่เหมาะสมและสภาพแวดล้อมทางสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะสถาบันครอบครัวที่คอยอบรมสั่งสอน การเรียนรู้การดำรงชีวิตตลอดจนเสริมสร้างคุณธรรมอันพึงประสงค์เนื่องจาก ยุคสมัยที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วจึงส่งผลให้การอบรมสั่งสอนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมส่วนใหญ่ตกเป็นหน้าที่ของสถาบันทางการศึกษา โดยมีการจัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการ

สอนในชั้นเรียนนั้น ผู้ทำการวิจัยได้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักโยนิโสมนัสสิกการ มาใช้กับการเรียนรู้ในรายวิชา ภูมิศาสตร์ เพื่อผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจในรูปแบบของการเชื่อมโยงเหตุและผล เนื่องจากวิชา ภูมิศาสตร์ เกี่ยวกับธรรมชาติจึงมี เหตุและผลในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระบบ

วิธีคิดแบบโยนิโสมนัสสิกการ แบ่งออกเป็น 10 วิธีประกอบด้วย 1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย เป็นวิธีคิดเพื่อ พิจารณาปัญหาหาหนทางแก้ไขด้วยการค้นหาสาเหตุและปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์ส่งผล สืบทอดกันมา 2.วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ เป็นวิธีคิดเพื่อกำหนดแบบแยกปรากฏการณ์ต่างๆ ออกเป็น สิ่งที่เป็นรูปธรรมและสิ่งที่เป็นนามธรรม หรือกระจายเนื้อหาเป็นการคิดที่มุ่งให้มอง ให้รู้จักสิ่งทั้งหลายตาม 3.วิธีคิดแบบสามัญลักษณะ หรือวิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา คือ มองอย่าง รู้เท่าทันความเป็นไป ของสิ่งทั้งหลาย ว่าสิ่งต่างๆ นั้นเกิดขึ้นเองแล้วจะดับไปเอง 4. วิธีคิดแบบ อริยสัจ/คิดแก้ปัญหา เรียกตามทางธรรมะได้ว่า วิธีแห่งความดับ 5. วิธีคิดแบบบรรลัสมัพันธ์ เป็นวิธี คิดให้สัมพันธ์กันระหว่างหลักการและ ความมุ่งหมาย 6. วิธีคิดแบบเห็นคุณโทษและทางออก เป็น การคิดบนพื้นฐานความตระหนัก ที่ว่าทุกสิ่งในโลกนี้ทั้งส่วนดีและส่วนด้อย ก่อนจะแก้ปัญหาต้อง เข้าใจปัญหาให้ชัดเจนและรู้ที่ไปให้ดีกว่า เป็น การกระทำที่รอบคอบ สมควรและดีจริง 7. วิธีคิดแบบ รู้คุณค่าแท้ คุณค่าเทียม เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับการ ความหมาย คุณค่าหรือประโยชน์ของสิ่ง ต่างๆ ในแง่สนองความต้องการชีวิตโดยตรง คุณค่าที่อาศัยปัญญา 8. วิธีคิดแบบเร้าคุณธรรม เป็น การคิดถึงแต่สิ่งที่ดีมีคุณ เมื่อได้รับประสบการณ์ ไตแทนที่จะคิดถึงสิ่งที่ไม่ดีงาม เป็นวิธีคิดที่สกัดกั้น ขัดเกลากิเลสตัณหา 9. วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน เป็นวิธีคิดในแนวทางของความรู้ด้วยอำนาจปัญญา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เป็นอย่างหรือเรื่องที่ล่วงไปแล้ว หรือเรื่องกาลภายหน้า 10. วิธีคิดแบบวิวัชชวาท เป็น การคิดแบบให้มองเห็นความจริง โดยแยกแยะ ออกให้เห็นแต่ละแง่ แต่ละด้านจนครบทุกด้าน ไม่ พิจารณาสงัดใดๆ เพียงด้านเดียวหรือแง่มุมเดียวการคิดแบบกระบวนการ

หลักการ การจัดการเรียนรู้โดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนัสสิกการ ผู้สอนเป็นบุคคลที่จะต้อง จัดสภาพแวดล้อม สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดศรัทธาที่จะเรียนรู้ และได้ฝึกฝนวิธีคิดโดยแยกคาย เน้นให้ผู้สอนและผู้เรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผู้เรียนมีโอกาสดูแสดงออกนำไปสู่การปฏิบัติอย่าง ถูกวิธีจนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นกล่าวได้ว่า เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดสัมมาทิฐิหรือ ความคิดที่ถูกต้อง อันเป็นก้าวสำคัญในการดำรงชีวิตบนทางสายกลาง สรุปรวมความแล้วก็คือ คิด ถูกทาง ถูกวิธี มีเหตุผล การคิดนั้นก่อให้เกิดการกระทำที่เป็นเหตุเป็นผลการจัดการเรียนรู้ตามหลัก โยนิโสมนัสสิกการที่ หมายถึงการคิดหรือการกระทำไว้ในใจ โดยอุบายอันแยบคาย โดยมีสติไตร่ตรอง พิจารณาอย่างรอบด้าน และมีเหตุมีผลสมบูรณ์ที่สุด จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยในการจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่าง มีระบบ ระเบียบ ตรงตามสภาวะและเหตุปัจจัยทุก ขั้นตอน สามารถพิสูจน์หรือจำแนกแยกแยะออกมาอธิบายให้เห็นจริงได้ซึ่งพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้เสนอวิธีคิดแบบโยนิโสมนัสสิกการไว้ในหนังสือพุทธธรรมทั้งหมด 10 วิธีคือ 1) วิธีคิด แบบสืบสาวเหตุปัจจัย 2) วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ 3) วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา 4) วิธีคิด แบบแก้ปัญหา 5) วิธีคิดแบบบรรลัสมัพันธ์ 6) วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก 7) วิธีคิดแบบรู้

คุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม 8) วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม 9) วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน 10) วิธีคิดแบบวิภาษวาท ซึ่งวิธีคิด ดังกล่าวอาศัยกัน กล่าวคือการนึก การนอนนึก การผูกใจ การใฝ่ใจ การทำไว้ในใจในสิ่งที่ไม่เที่ยงว่าไม่เที่ยง ในสิ่งที่เป็นทุกข์ว่าเป็นทุกข์ และสัมพันธ์กันเมื่อเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาจะต้องบูรณาการรูปแบบ วิธีการคิดมาผสมผสานกลมกลืนกัน เพื่อนำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องอีกทั้งวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการเป็นวิธีคิดถูก วิธีคิดมีระเบียบ คิดมีเหตุผล คิดเร้ากุศล นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการสอนที่มีลักษณะบูรณาการหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ หลักการแนะแนว และหลักการสอนอย่างผสมผสานกลมกลืนได้สัดส่วนให้สมดุลกัน โดยมุ่งเน้นให้ครูเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ ครูและศิษย์มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จัดเป็นปัจจัยภายนอกที่เหนียวแน่นส่งเสริมและปลูกเร้าให้เกิดความเชื่อในตัวครูผู้สอน ในสาระที่เรียนและวิธีการเรียนจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตัวผู้เรียน โดยเน้นการคิดวิเคราะห์อย่าง มีระบบ ใช้วิธีการแก้ปัญหาในการเล่าเรียน การคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ดังนั้น การจัดการเรียนการสอน จึงเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง และเพิ่มกระบวนการฝึกคิดวิเคราะห์ จัดกิจกรรมที่น่าสนใจ เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ทำวิจัยจึงต้องการใช้กระบวนการทางความคิด การวิเคราะห์ลักษณะ การทำความเข้าใจ ตามแนวพุทธหรือโยนิโสมนสิการ เพื่อประยุกต์ใช้ต่อการเรียนเพราะการที่จะทำความเข้าใจกับปัญหาได้ เราต้องประมวลวิเคราะห์ เชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆ จากเหตุและผล มองความจริงอย่างมีระเบียบระบบ เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างเหมาะสม โดยมีการบวทางความคิดเบื้องต้น นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ในการปลูกฝังและส่งเสริมให้นักเรียน เกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องตามเหตุและผล ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน จึงสนใจศึกษา วิธีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้การคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรุง ตำบลบางพระ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยผู้วิจัยเชื่อว่า วิธีการนี้จะช่วยทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น และเป็นวิธี ที่ช่วยฝึกให้ผู้เรียน สามารถแก้ปัญหาได้สามารถนำประสบการณ์ การเรียนรู้ไปปรับใช้กับสภาพสังคมปัจจุบัน ที่ต้องรับข้อมูลข่าวสารมากมาย การมีทักษะการคิดที่ดี ถูกต้อง ตามเหตุและผล จะช่วยแก้ไข้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สับสนวุ่นวาย ได้อย่างเหมาะสม และยังเหมาะกับเนื้อหาและ วัยของผู้เรียน ซึ่งกำลังพัฒนาเป็นวัยรุ่นที่กำลังมีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากลอง อยากเห็น ชอบคิด ค้นคว้าทดลอง เพื่อหาความจริง ตลอดจนเพื่อช่วยนักเรียนให้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเมื่อเผชิญสถานการณ์ และปฏิบัติตนในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีคุณธรรม โดยใช้การคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งต่อการศึกษาในปัจจุบัน ที่เน้นการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น หากนักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจ ได้อย่างเหมาะสมในสังคมปัจจุบันแล้ว ส่งผลให้นักเรียนเหล่านั้นเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพ ในอนาคต และจักนำพาประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรือง สงบสุขสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรong อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ใน รายวิชาภูมิศาสตร์ นักเรียนโรงเรียนวัดบางปรong อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับเกณฑ์ ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภูมิศาสตร์ ก่อนและหลังเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักโยนิโส ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรong อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาภูมิศาสตร์ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรong จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรong อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ใน รายวิชาภูมิศาสตร์ นักเรียนโรงเรียนวัดบางปรong ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับเกณฑ์ 70 3) เพื่อเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภูมิศาสตร์ ก่อนและหลังเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักโยนิโส ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรong อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งได้วางแผนการดำเนินการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่ม ทดสอบก่อน – ทดสอบ หลัง E T1 X T2 (One Group Pretest – Posttest Design) ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรong อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรong อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่นำมาจัดทำเป็นสื่อการเรียนรู้ในรายวิชาภูมิศาสตร์ ส 5.1 สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ สัปดาห์ละ 1-2 ชั่วโมง แบ่งเป็น ข้อสอบ 5 ชุด ชุดละ 10 ข้อ ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้าง มีดังนี้ 1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาภูมิศาสตร์ ป.6 เพื่อคัดเลือกเนื้อหาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ศึกษา ตำรา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ วิธีการ รูปแบบการประเมิน ในการ สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการปฏิบัติและหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพ 2. ศึกษา เอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักโยนิโสมนสิการ วิธีการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ และแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วย กระบวนการปฏิบัติเพื่อนำมาใช้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3. สร้างแผนการจัดการ เรียนรู้จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ รวมเวลาทั้งหมดจำนวน 5 ชั่วโมงที่ประกอบด้วย สาระสำคัญ มาตรฐาน ตัวชี้วัด จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ 4. สร้าง แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 5 ชุด ชุดละ 10 ข้อ ในแต่ละหน่วยเรียนรู้ 5. นำแผนการจัดการ เรียนรู้ที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ และ ด้านเนื้อหา ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม 6. ปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแผนการสอนที่ได้รับการ ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมอีกครั้งตรวจสอบความสอดคล้องของ องค์ประกอบต่างๆ ในแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และความสอดคล้อง ด้วยดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item- Objectives Congruence : IOC) นำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณ แล้วเลือกค่า ดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 1.0 6. นำแผนการเรียนรู้ที่ผ่านเกณฑ์แล้ว ไปดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แก่นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดบางปรุง ตำบลบางพระ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2564 จำนวน 30 คน เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

2. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนการสร้าง ดังนี้ 1. ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ขั้นตอนนี้ เป็น ขั้นตอนที่ผู้สร้างแบบทดสอบต้องทำการค้นคว้าวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่ามีแบบใดบ้าง แบบทดสอบแต่ละชนิด มีวิธีการสร้างและมีข้อดี อย่างไร 2. กำหนดจุดมุ่งหมายของ การใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนจะเริ่ม เขียนข้อ คำถามผู้สร้างข้อคำถามจะต้อง กำหนดจุดมุ่งหมายของการใช้แบบทดสอบให้ชัดเจนว่าจะวัดไปเพื่ออะไร จะได้เขียนข้อสอบให้ เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายนั้น 3. กำหนดเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัดในตาราง วิเคราะห์หลักสูตรผู้สร้างแบบทดสอบจะต้องกำหนด ขอบเขตเนื้อหา มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการ เรียนรู้ พฤติกรรมที่จะวัดได้ แก่ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ และ ประเมินค่า 4. กำหนดลักษณะของแบบทดสอบและส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการตอบแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะเป็นแบบทดสอบอิงเกณฑ์หรืออิงกลุ่มก็ได้ซึ่งลักษณะข้อสอบจะเป็น แบบปรนัยหรืออัตนัยก็ได้ หรือจะเป็นทั้งแบบปรนัยและอัตนัยรวมกันก็ได้ ทั้งนี้ผู้สร้างแบบทดสอบ อาจใช้เกณฑ์ต่อไปนี้กำหนดลักษณะข้อสอบซึ่งได้แก่ วัดจุดประสงค์ของการวัด ระดับพฤติกรรมของ

การเรียนรู้ที่จะวัด ระยะเวลาที่ใช้ในการสร้างแบบทดสอบดำเนินการสอบและตรวจข้อสอบ 2.การลงมือสร้างข้อสอบ ผู้สร้างแบบทดสอบลงมือสร้างแบบข้อสอบ ตามรายละเอียดในตารางวิเคราะห์ข้อสอบ คำนึงถึงความยากของข้อสอบ ระยะเวลาที่ใช้สอบ คะแนนและการตรวจให้คะแนน ตรวจทานข้อสอบผู้สร้างต้องทบทวน แบบทดสอบ เพื่อให้ข้อสอบที่สร้างขึ้นมานั้น มีความถูกต้อง ครบถ้วน ตามรายละเอียดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตร แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับทดลอง เพื่อนำไปใช้ต่อไป

3. การตรวจข้อสอบคุณภาพข้อสอบก่อนนำไปใช้ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วพร้อมแบบประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อนั้นได้สร้างถูกต้องและเหมาะสมเพียงใด ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าความสอดคล้องโดยใช้เทคนิค IOC แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ฉบับนี้เมื่อได้นำไปหาค่าความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) แล้วได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.5 - 1.0 3.ปรับปรุงแบบทดสอบเพื่อการวิจัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. ปรับปรุงแบบทดสอบและนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงกับกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน โรงเรียนวัดบางปรุง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาเชิงทดลอง โดยมีลำดับขั้นตอน ลักษณะและการตรวจสอบเครื่องมือมีรายละเอียดดังนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 รายวิชา ภูมิศาสตร์ เรื่อง เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ จำนวน 5 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมเวลาเรียน 5 ชั่วโมง
1. ลักษณะทางกายภาพของประเทศไทย 2. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพของประเทศไทยกับภัยพิบัติในประเทศไทย 3. ลักษณะทางกายภาพสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย 4. ลักษณะทางกายภาพของประเทศไทยในอดีตและปัจจุบัน 5.แนวทางการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่องละ 10 ข้อโดยเป็นข้อสอบแบบ ปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาภูมิศาสตร์ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรุง จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามวัตถุประสงค์การวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ของเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดบางปรุง อำเภอเมือง

ฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีค่าเท่ากับ 0.79 แสดงว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ เพราะมีคะแนนทดสอบเพิ่มขึ้น

2. ประสิทธิภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรุง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

แบบทดสอบก่อนเรียนรู้โดยรวม คะแนน 582 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 19.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.17 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 48.83

แบบทดสอบหลังเรียนรู้โดยรวม คะแนน 812 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 27.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.11 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 67.66

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรุง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

แบบทดสอบก่อนเรียนรู้โดยรวม คะแนน 610 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 20.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 4.58 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 50.83

แบบทดสอบหลังเรียนรู้โดยรวม คะแนน 910 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 30.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 3.88 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 75.83

ความต่างของผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาภูมิศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมต่างกัน 295 คะแนน ค่าเฉลี่ยที่ 10.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 3.74

เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลแล้วโดยรวมแล้วนั้น มีพัฒนาการ ความก้าวหน้าต่อการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ คิดเป็นร้อยละ 61.45 หมายความว่า นักเรียนตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพราะมีความแตกต่างกันระหว่างก่อนเรียน และ หลังเรียน การวิเคราะห์ความต่างของ ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนรู้ และหลังเรียนรู้ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาภูมิศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการเรียนรู้ การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแบบทดสอบจำนวน 40 ข้อ คะแนนเต็ม 40 คะแนน ทำการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน ก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยใช้ $t - test$ (Dependent Samples) พบว่า การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้นักเรียนด้วยแบบทดสอบจำนวน 40 ข้อ คะแนนเต็ม คะแนนดำเนินการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน ก่อนและหลังการเรียนรู้ ก่อนการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาภูมิศาสตร์ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัด

บางปรัง จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งอภิปรายตามลำดับ ได้ดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักโยนิโสมนสิการ สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชา ภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรัง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักโยนิโสมนสิการ สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชา ภูมิศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.79 แสดงว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการ ความก้าวหน้าในการเรียนรู้ เพราะมีคะแนนทดสอบเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนต้องได้รับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง มีทักษะกระบวนการคิดแบบแยกคาง เพื่อให้เกิดความ เหมาะสมกับวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอภิณนันทนทภาณี (คำหารพล) ได้ศึกษาทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สารภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย พบว่า 2) ผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สารสารภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประสิทธิภาพ และเห็นผลได้ชัดเจน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียน มีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ตามความถนัด ทำให้ผู้เรียนสามารถดึงความถนัดของตนเองมาใช้ในหาคำตอบจัดทำชิ้นงาน และเสนอความคิดของตนเอง เพื่อนำมาเสนอต่อคุณครูและเพื่อนในชั้นเรียน ผู้เรียนมีความสนใจ ให้ความร่วมมือ นำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ดี ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์โดยตรงจากการศึกษา 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สารสารภูมิศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาไม้ชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง คนดีของชุมชน จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนผลการวิจัย ดังนี้ ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย = 15.20 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย = 24.44 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียน = 2.725 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หลังเรียน = 2.893 เมื่อนำไปทดสอบหาค่า t -test พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อน เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการวิจัยโดยภาพรวม พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนจนเกิดความรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ดีและนำไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าหรือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ และพัฒนาตนเองเต็มความสามารถ รวมถึงมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ ได้มีโอกาสร่วมกันแสดงความคิดเห็น ผู้เรียนได้เรียนรู้สถานการณ์จำลอง มีการลงปฏิบัติจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

2.ประสิทธิภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ สารการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชา ภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางปรัง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา แบบทดสอบก่อนเรียนรู้อยู่รวม คะแนน 582 ค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 19.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.17 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 48.83 แบบทดสอบหลังเรียนรู้อยู่รวม คะแนน 812 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 27.00

ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานอยู่ที่ 2.11 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1.200 คิดเป็น ร้อยละ 67.66 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สังเวียน จรเกษ ในงานวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยการคิดแบบโยนิโสมนสิการ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับมัธยมศึกษา,วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2555) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การคิดแบบโยนิโสมนสิการวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับมัธยมศึกษา ๒) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของการเรียนโดยการคิดแบบโยนิโสมนสิการในพัฒนาการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียน สาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 80 ให้มีคะแนนเฉลี่ย ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 3) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแบบวิเคราะห์โดยการคิดแบบโยนิโสมนสิการ วิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 80 ให้มีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 31 คน เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการปฏิบัติการได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การคิด แบบโยนิโสมนสิการ จำนวน 12 แผน ใช้เวลา 12 ชั่วโมง 2) เครื่องมือสะท้อนผลการปฏิบัติการได้แก่ แบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบบันทึก การสัมภาษณ์นักเรียน แบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน แบบทดสอบย่อยท้ายวงจร 3) เครื่องมือที่ใช้ ในการประเมินผลการปฏิบัติการ ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งมีวงจร การปฏิบัติการวิจัย 3 วงจร คือวงจรการปฏิบัติที่ 1 ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1- 4 วงจร การปฏิบัติที่ 2 ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 - 8 วงจรการปฏิบัติที่ 3 ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 - 12 หลังจากทดลองกิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จสิ้นลงในแต่ละวงจรปฏิบัติการ ได้ทำการทดสอบย่อยเพื่อประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การคิดแบบโยนิโสมนสิการในรายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) มัธยมศึกษา พบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดแบบโยนิโสมนสิการประกอบไปด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้น ก หนดปัญหาคือการให้ผู้เรียนระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข โดยใช้วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือ คิดพิจารณาให้รู้จักสถานะที่แท้จริง หรือพิจารณาปัญหาด้วยการ ค้นหาเหตุและปัจจัย ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมา 2) ขั้นระบุปัญหา คือการให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและตั้งสมมติฐานโดยใช้วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ คือ คิดวิเคราะห์โดยพิจารณาแยกแยะหรือ

กระจายเนื้อหาให้รู้จักจากสถานะที่เป็นจริงที่ทำให้เกิดเป็นตัวตน 3) ขั้นเก็บข้อมูล วิเคราะห์ คือ การให้ผู้เรียนเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีคิดแบบอริยสัจ หรือคิดแบบแก้ปัญหา คือ คิดทำ ความเข้าใจกับปัญหาหรือความทุกข์ที่ประสบกับตนเองแล้วสืบค้นสาเหตุวางแผนปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหา ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ 4) ขั้นสรุปผล คือการนำข้อมูลมาสรุปผลจากกิจกรรมโดยใช้วิธีคิดแบบวิภาษวาท คือ คิดและ แสดงออกเป็นคำพูดที่ผ่านการวิเคราะห์แจกแจงความเป็นจริงครบทุกด้าน ทำให้ไตร่ตรองและเลือกแนวทางแก้ปัญหาได้ตรงตามความเหมาะสม ซึ่งสามารถพัฒนาการเรียนรู้และเพิ่มทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนและสามารถ นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การคิดแบบโยนิโสมนสิการหน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พบว่ามีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 25 คน คิดเป็นร้อยละ 80.64 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ นักเรียน ร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 และนักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ เฉลี่ย 32.64 คิดเป็นร้อยละ 81.64 3.การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการคิดแบบ โยนิโสมนสิการ หน่วยการเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พบว่าจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 83.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนร้อยละ 80 มีทักษะการคิดวิเคราะห์ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 และนักเรียน มีคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์ 25.23 คิดเป็นร้อยละ 80.64

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ สารการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดบางปรุง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา แบบทดสอบก่อนเรียนรู้โดยรวม คะแนน 610 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 20.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 4.58 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 50.83 แบบทดสอบหลังเรียนรู้โดยรวม คะแนน 910 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 30.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 3.88 จากคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนทั้งหมด 1,200 คิดเป็นร้อยละ 75.83 ความต่างของผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาภูมิศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมต่างกัน 295 คะแนน ค่าเฉลี่ยที่ 10.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 3.74 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลแล้วโดยรวมแล้วนั้นมีการพัฒนาความก้าวหน้าต่อการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ คิดเป็นร้อยละ 61.45 หมายความว่า นักเรียนตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพราะมีความแตกต่างกันระหว่างก่อนเรียน และ หลังเรียน ซึ่งนั่นหมายความว่านักเรียนตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้โดยใช้หลักโยนิโสมนสิการ เพราะมีความแตกต่างกันระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียน ยังสามารถพัฒนาทักษะความสามารถด้านการเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ปรียา สมพิช ได้วิจัยเรื่อง“การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กรณีศึกษาตามแนวโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาการคิดไตร่ตรองและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมวิชาชีพลีข่มวลชนสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการในการจัดการเรียนการสอนด้านจริยธรรมวิชาชีพลีข่มวลชน ของสาขาวิชา

นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 2) สร้างรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บ แบบผสมผสานด้วย
กรณีศึกษาตามแนวโยนิโสมนสิการ เพื่อพัฒนาการคิดไตร่ตรองและการตัดสินใจ เชิงจริยธรรม
วิชาชีพสื่อมวลชน 3) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดไตร่ตรองและการตัดสินใจ เชิงจริยธรรม
วิชาชีพสื่อมวลชน ก่อนและหลังเรียน 4) ศึกษาพฤติกรรมการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง และ 5) เพื่อ
นำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานด้วยกรณีศึกษาตามแนวโยนิโสมนสิการ
เพื่อพัฒนาการคิดไตร่ตรองและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน สำหรับนักศึกษา
ปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความคิดเห็นในชั้นตอนที่ 1 มี
อาจารย์ จำนวน 180 คน และนักศึกษาจำนวน 402 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญา
บัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ภาคเรียนที่ 2 ปี
การศึกษา 2556 จำนวน 44 คน เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ แบบวัดการคิดไตร่ตรองและ การ
ตัดสินใจเชิงจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน และแบบประเมิน ความพึง
พอใจ ผลการวิจัย พบว่า 1. องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนฯ ประกอบด้วย 7
องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้สอน 2) ผู้เรียน 3) เนื้อหา 4) กรณีศึกษา 5) วิธีคิดตามแบบโยนิโสมนสิการ
6) เทคโนโลยีการเรียนการสอน และ 7) การประเมินผล 2. ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนฯ
ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นตอนการกิจกรรมการเรียน
การสอนโดยใช้กรณีศึกษาตามแนวโยนิโสมนสิการมีขั้นตอนย่อย ดังนี้ 2.1) ขั้นทำ ความเข้าใจและ
ระบุปัญหาเชิงจริยธรรม 2.2) ขั้นวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเชิงจริยธรรม 2.3) ขั้นเสนอวิธีการ
แก้ปัญหาเชิงจริยธรรม 2.4) ขั้นตัดสินใจเชิงจริยธรรมในการแก้ปัญหา 2.5) ขั้นไตร่ตรองสะท้อนคิด
2.6) ขั้นนำเสนอและประเมินผล และ 3) ขั้นการประเมินผล 3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียน
การสอนฯ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการคิดไตร่ตรองและ การตัดสินใจกระบวนการวิเคราะห์
ข้อมูล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การจัดการเรียนการสอนรายวิชาภูมิศาสตร์ นั้นสามารถใช้เป็นคู่มือเพื่อจัดการเรียน
การสอนในสาระที่ 5 ศาสนา ภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

1.2 ครูผู้สอนสามารถนำแนวคิดและรายละเอียดในประมวล สาระการจัดการเรียนการสอน
วิชาภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะวิธีสอนที่เน้นพุทธวิธีและกระบวนการ คิดที่เน้นการคิดแยกคาย

1.3 ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนรับผิดชอบ
อยู่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำแนวทางในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้หลักธรรมต่างๆ มาประยุกต์ให้มากขึ้น เพื่อทดลอง เพื่อจะได้เป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยมุ่งให้นักเรียนเกิดความก้าวหน้าและพัฒนาการทางจิตวิเคราะห์

2.2 ควรมีการเปรียบเทียบกลุ่มทดลองในแต่ละหลักธรรมอื่นๆ เข้ามาเพื่อหาความเหมาะสมแต่ละสถานการณ์กับหลักธรรม

2.3 ควรมีการเปรียบเทียบกลุ่มทดลองสำหรับนักเรียนทุกระดับชั้นทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อเป็นการพัฒนาสถานศึกษาแบบองค์รวม

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมวิชาการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ปรียา สมพิช. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้กรณีศึกษาตามแนวโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาการคิดไตร่ตรองและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมวิชาชีพ สื่อมวลชนสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุขฎิบัณฑิต*, สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาภินันท์ นนทภาณี (คำหาพล). (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุก สารหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาลำมีชัย อำเภอมะเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สังเวียน จรเกษ. (2555). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยการคิดแบบโยนิโสมนสิการ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น(ศึกษาศาสตร์) ระดับมัธยมศึกษา. *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.